

Wspomnienia

DR BARBARA BOJARSKA (1920–2018)

Barbara Anna Bojarska urodziła się 17 lipca 1920 r. w Bliźycach w województwie poznańskim, w rodzinie nauczycielskiej. Od 1921 r. mieszkała wraz z rodzicami i rodzeństwem w Grudziądzu, gdzie ukończyła szkołę powszechną oraz gimnazjum. W 1938 r. kontynuowała naukę w Prywatnym Żeńskim Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym SS. Zmartwychwstanek w Wejherowie. W latach okupacji hitlerowskiej pracowała przymusowo najpierw w Chojnicach, a od 1942 r. w Grudziądzkiej Odlewni Żelaza. Po zakończeniu wojny kontynuowała naukę w Liceum w Wejherowie, które ukończyła w 1946 r. W tym samym roku rozpoczęła studia na Akademii Handlowej w Poznaniu, które zwieńczyła w 1951 r. stopniem magisterskim w zakresie nauk ekonomicznych. Później pracowała w kilku zakładach oraz instytucjach w Poznaniu jako referent do spraw ekonomicznych.

Przełomową datą w życiu zawodowym B. Bojarskiej był 1958 r., kiedy została zatrudniona w Instytucie Zachodnim (IZ) w Poznaniu, najpierw jako pracownik techniczno-naukowy, a od 1963 r. na stanowisku starszego asystenta naukowo-badawczego w Pracowni Okupacji Hitlerowskiej IZ. W 1972 r. została adiunktem w Zakładzie Badania Dziejów Okupacji Hitlerowskiej w Polsce IZ. W pierwszych latach swojej pracy naukowej, pod kierownictwem prof. Karola Mariana Pospieszalskiego (do 1966 r.), uczestniczyła w pracach badawczych dotyczących zbrodni niemieckich sił zbrojnych (*Wehrmachtu*) i Samoobrony (*Selbschutzu*) popełnionych podczas działań wojennych w 1939 r. Równocześnie zbierała dokumentację o eksterminacji polskiej inteligencji na Pomorzu Gdańskim w ostatnich miesiącach 1939 r. Przypomnieć tu warto, że badania te miały szczególne znaczenie, ponieważ w latach 1949-1964 nie działały Okręgowe Komisje Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce. Nie był też wydawany „Biuletyn Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce”, a wyniki prowadzonych badań były w dużej części publikowane w „Przeglądzie Zachodnim”.

Ostatecznie prowadzone przez B. Bojarską prace naukowe doprowadziły do wydania w 1972 r. przez Instytut Zachodni rozprawy doktorskiej pt. *Eksterminacja inteligencji polskiej na Pomorzu Gdańskim (wrzesień-grudzień 1939)*, przygotowanej pod kierunkiem prof. Witolda Jakóbczyka.

Wśród artykułów opublikowanych przez dr Barbarę Bojarską jest wyjątkowy, opublikowany w 1964 r., poświęcony zniszczeniu Wielunia. Był to pierwszy nalot bombowy na polskie miasto i ludność cywilną przeprowadzony przez lotnictwo nie-

mieckie (*Luftwaffe*) w dniu 1 września 1939 r. o godz. 4.40 rano, który dał początek II wojnie światowej¹.

Do pionierskich, a zarazem i szczególnych prac dr Bojarskiej należy wydana w 1978 r. publikacja pt. *Piaśnica – miejsce martyrologii i pamięci. Z badań nad zbrodniami hitlerowskimi na Pomorzu*. Egzekucje przeprowadzone w lasach piaśnickich w czasie od października do grudnia 1939 r. pochłonęły kilka tysięcy ofiar i stały się miejscem eksterminacji obywateli polskich, ale też Niemców i Czechów. Dzięki tej publikacji, która doczekała się pięciu wydań, lasy piaśnickie stały się symbolem martyrologii mieszkańców Pomorza i Kaszub w latach II wojny światowej². Docieikliwe badania Autorki pozwoliły też na ustalenie około 500 nazwisk ofiar egzekucji.

Dr Barbara Bojarska bardzo poważnie traktowała swoją pracę. Była też cennym członkiem i współpracownikiem Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Poznaniu (od 1965 r.) oraz Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Warszawie (od 1967 r.) W tym samym roku została też członkiem Zespołu d/s zbrodni *Wehrmachtu* Głównej Komisji. Jest Autorką wielu ważnych, pionierskich publikacji, do dzisiaj czytanych, cytowanych i publikowanych.

Dr Barbara Bojarska przeszła na emeryturę w 1981 r. Od 2001 r. była rezydentką w Zgromadzeniu Zakonnym Sióstr Zmartwychwstania Pana w Poznaniu. Zmarła w drugie święto Bożego Narodzenia 26 grudnia 2018 r.

Maria Rutowska

¹ B. Bojarska, *Zniszczenie miasta Wielunia w dniu 1 września 1939 r.*, w: „Przegląd Zachodni” nr 2/1962, s. 305-317.

² Wyd. 1, Wrocław, 1978; wyd. 2, Gdańsk 1989; wyd. 3 uzupełnione i poprawione, Wejherowo 2001; wyd. 4 uzupełnione i poprawione Wejherowo-Gdańsk 2009; wyd. 5 Bernardinum 2018 (na zamówienie Rodziny Piaśnickiej).

RADA REDAKCYJNA

Członkowie krajowi: Marek Cichocki (profesor, Collegium Civitas; Instytut Stosunków Międzynarodowych i Zrównoważonego Rozwoju, Warszawa, Polska), Hanka Dmochowska (doktor, em., Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska), Marian Golka (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Nauk Społecznych; Instytut Socjologii, Poznań, Polska), Tomasz Grzegorz Grosse (profesor, Uniwersytet Warszawski; Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych; Instytut Europeistyki, Warszawa, Polska), Marcei Kosman (prof. em., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Nauk Politycznych i Dziennikarstwa, Poznań, Polska), Aleksander Posern-Zieliński (profesor, Polska Akademia Nauk; Uniwersytet im. Adama Mickiewicza; Wydział Historyczny; Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Poznań, Polska); Hanna Suchocka (profesor, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska); Justyna Schulz (doktor, Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska), Anna Wolff-Powęska (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska)

Członkowie zagraniczni: Stefan Garsztecki (profesor, Institut für Europäische Studien, Technische Universität Chemnitz, Niemcy), Hans Henning Hahn (profesor, Carl von Ossietzky Universität Oldenburg, Niemcy), Jonathan Huener (profesor, University of Vermont, Burlington VT, USA), Henryka Ilgiewicz, (dr hab., Lietuvos kultūros tyrimų institutas – Litewski Instytut Badań Kultury, Wilno, Litwa), Dagmara Jajeśniak-Quast (profesor, Centrum Interdyscyplinarnych Studiów o Polsce, Uniwersytet Europejski Viadrina, Frankfurt nad Odrą, Niemcy), Kai Olaf Lang (Dr. sc. pol., Stiftung Wissenschaft und Politik, German Institute for International and Security Affairs, Berlin, Niemcy), Stephan Lehnstaedt (profesor, Touro College, Berlin, Niemcy), Jerzy Maćków (profesor, Institut für Politikwissenschaft, Universität Regensburg, Niemcy), Guglielmo Meardi (profesor, The University of Warwick, Wielka Brytania), Jaroslav Panek (profesor, Akademie věd České republiky Historicky Ustav AV, Czech Academy of Sciences, Section of Historical Sciences, Czechy), Klaus Ziemer (profesor, Universität Trier, Niemcy, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Instytut Politologii, Polska), Katarzyna Żukowska-Gagelmann (profesor, Die Duale Hochschule Baden-Württemberg DHBW, Loerrach, Niemcy)

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Przemysław Hauser (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska), Tomasz Schramm (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska) – historia, Stanisław Lisiecki (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań; Polska) – socjologia, Jerzy Kałężny (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska) – nauki o kulturze, Tomasz Rynarzewski (profesor, Uniwersytet Ekonomiczny, Poznań, Polska), Piotr Kalka (profesor, em. Instytut Zachodni im. Zygmunta Wojciechowskiego, Poznań, Polska) – ekonomia.

Redaktor statystyczny: Piotr Jabkowski (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza,)
Redaktor językowy: Anna Murawska (język polski), Eberhard Schulz (język niemiecki),
Jonathan Chumas (język angielski)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

Jan Barcz (profesor, Akademia Leona Koźmińskiego; Katedra Prawa Międzynarodowego i Prawa Unii Europejskiej, Warszawa, Polska), Bożena Górczyńska-Przybyłowicz (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska), Bernadette Jonda (doktor, Uniwersytet Martina Luthera Halle-Wittenberg, Niemcy), Bogdan Koszel (profesor, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań, Polska), Albert Kotowski (profesor, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Polska), Matthias Kneip (doktor, Deutsches Polen-Institut Darmstadt, Niemcy), Peter Oliver Loew (doktor, Deutsches Polen-Institut Darmstadt, Niemcy), Magdalena Izabella Sacha (doktor, Uniwersytet Gdański; Instytut Badań nad Kulturą, Polska), Henadz Sahanowicz (profesor, Europejski Uniwersytet Humanistyczny (EHU), Mińsk, Białoruś, siedziba Wilno), Renata Schaefer (profesor, School of Business and Economics Sonoma State University, California, USA), Janusz J. Węc (profesor, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, Polska)